

พระราชบัญญัติ
เหรียญจักรมาลา และเหรียญจักรพรรดิมาลา
พุทธศักราช ๒๕๕๕

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐)

อาทิตย์ทิพอาภา

พล.อ. พิชยนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา
จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา
พุทธศักราช ๒๕๕๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลารัตนโกสินทรศก ๑๒๓ และพระราชบัญญัติ
เหรียญจักรพรรดิมาลารัตนโกสินทรศก ๑๓๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

คำว่า "ทหารและตำรวจ" หมายความว่า ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจ

คำว่า "ข้าราชการฝ่ายพลเรือน" หมายความว่า ข้าราชการพลเรือน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน
ข้าราชการพลเรือนสังกัดกระทรวงกลาโหม และข้าราชการฝ่ายตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ
เว้นแต่ข้าราชการประเภทวิสามัญ

มาตรา ๕ ยกเลิกตามพระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๐๗
และให้ใช้คำต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"ทหารและตำรวจ" หมายความว่า ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศและตำรวจ

"ข้าราชการฝ่ายพลเรือน" หมายความว่า ข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน
ข้าราชการพลเรือนสังกัดกระทรวงกลาโหม ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ
ข้าราชการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการอัยการและหมายความรวมถึงพนักงานเทศบาลตามพระราช
กฤษฎีกาว่าด้วยระเบียบพนักงานเทศบาลด้วย ทั้งนี้เว้นแต่ข้าราชการวิสามัญหรือพนักงานเทศบาลวิสามัญ"

มาตรา ๕ เหรียญจักรมาลา มีลักษณะเป็นเหรียญเงินกลมด้านหน้ามีรูปจักร กลางวงจักรเป็นรูปช้าง กับจารึกอักษร
ว่า "ส.พ.ม.จ.๕" มีห่วงห้อยกับแพรแถบกว้าง ๓ เซนติเมตร สีแดงขอบเขียว มีริ้วสีเหลือง ริ้วสีน้ำเงิน ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

มาตรา ๖ ยกเลิกตามพระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลา และเหรียญจักรพรรดิมาลา (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๕
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๕ เหรียญจักรมาลา มีลักษณะเป็นเหรียญเงินกลมด้านหน้ามีรูปจักร กลางวงจักรเป็นรูป
จุลมงกุฏ พานรองสองชั้นมีเครื่องสูงสองข้าง ด้านหลังมีรูปจักร กลางวงจักรเป็นรูปข้างกับจารึกอักษรว่า
"ส.พ.ป.ม.จ.๕" มีห่วงห้อยกับแพรแถบกว้าง ๓ เซนติเมตร สีแดงขอบเขียวมีริ้วสีเหลืองริ้วสีน้ำเงินประดับที่
อกเสื้อเบื้องซ้าย

มาตรา ๖ เหรียญจักรมาลาสำหรับพระราชทานแก่ผู้มียศทหารหรือตำรวจตลอดจนว่าที่ยศนั้น ๆ
ทั้งต้องเป็นผู้ที่รับราชการประจำการหรือในกองประจำการรวมกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี

การนับเวลาราชการ ให้นับตั้งแต่อายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ หรือตั้งแต่วันขึ้นทะเบียนกองประจำการตาม
กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารแล้วแต่กรณี

มาตรา ๗ เหรียญจักรพรรดิมาลา มีลักษณะเป็นเหรียญเงินกลมรูปจักร ด้านหน้ามีรูปครุฑพ่าห์อยู่
ในวงจักร ด้านหลังมีรูปข้างอยู่ในวงจักรจารึกอักษรโดยรอบว่า "บำเหน็จแห่งความยั่งยืนและมั่นคงในราชการ"
เบื้องบนเหรียญมีเครื่องหมายพระวชิราวุธห้อยกับแพรแถบกว้าง ๓ เซนติเมตร สีแดงขอบสีเหลืองกับสีเขียว
ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย สำหรับพระราชทานสตรีใช้ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอประดับเสื้อที่หน้าป้าซ้าย

มาตรา ๘ เหรียญจักรพรรดิมาลาสำหรับพระราชทานข้าราชการฝ่ายพลเรือน ที่รับราชการมาด้วย
ความเรียบร้อยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๒๕ ปี

การนับเวลาราชการ ให้นับโดยคำนวณเวลาราชการทั้งหมดของผู้นั้นรวมกัน แต่ถ้าผู้นั้นเข้ารับราชการ
ก่อนอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ให้นับตั้งแต่วันอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์เป็นต้นไป

มาตรา ๙ ทหารและตำรวจที่รับราชการมารวมเวลาราชการไม่น้อยกว่า ๒๕ ปี หากไม่เข้าเกณฑ์
ที่จะได้รับพระราชทานเหรียญจักรมาลาตามมาตรา ๖ ก็ให้ได้รับพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลาตามมาตรา ๘

มาตรา ๑๐ ผู้ซึ่งได้รับพระราชทานเหรียญจักรมาลาหรือเหรียญจักรพรรดิมาลา ให้มีประกาศนียบัตร
ทรงลงพระปรมาภิไธย และประทับพระราชลัญจกร

มาตรา ๑๑ การพระราชทานเหรียญจักรมาลา หรือเหรียญจักรพรรดิมาลาพระราชทานเป็นกรรมสิทธิ์
เมื่อผู้ได้รับพระราชทานวายชนม์ ให้ทายาทโดยธรรมรักษาไว้เป็นที่ระลึก แต่ถ้าผู้ได้รับพระราชทานก็ดี ทายาท
โดยธรรมก็ดี ประพฤติตนไม่สมเกียรติ อาจทรงเรียกคืนได้ ถ้าส่งคืนไม่ได้ด้วยประการใด ๆ ภายในกำหนด
สามสิบวันจะต้องใช้ราคาเหรียญนั้น

มาตรา ๑๒ เหรียญจักรมาลาหรือเหรียญจักรพรรดิมาลาจะพระราชทานแก่ผู้ใดอย่างใดอย่างหนึ่ง
แต่อย่างใดเท่านั้น

มาตรา ๑๓ บรรดาผู้ซึ่งได้รับพระราชทานเหรียญจักรมาลาหรือเหรียญจักรพรรดิมาลาอยู่แล้ว ในวัน
ใช้พระราชบัญญัตินี้มีสิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ทุกประการ

มาตรา ๑๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

แนวทางปฏิบัติ
ในการเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา
ตามพระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลา พุทธศักราช ๒๔๘๔
และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๑. ความทั่วไป

๑.๑ การเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรมาลาและเหรียญจักรพรรดิมาลาเป็นการเสนอขอพระราชทานตามคราวแห่งความชอบ โดยเป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต้นสังกัดที่จะดำเนินการพิจารณาเสนอขอพระราชทานให้แก่ทหาร ตำรวจ และข้าราชการฝ่ายพลเรือนในสังกัด พร้อมกับ การเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปีในโอกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

๑.๒ ผู้ขอพระราชทานต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติ ฯ ในปีที่จะขอพระราชทาน สำหรับข้าราชการที่พ้นจากราชการเพราะเหตุลาออกจากราชการในปีที่จะขอพระราชทาน ให้ได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานในปีที่พ้นจากราชการ ส่วนกรณี ข้าราชการที่ต้องพ้นจากราชการเพราะเหตุเกษียณอายุราชการและมีคุณสมบัติครบถ้วนภายหลัง วันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาในปีนั้น ให้ได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานในปีถัดไป

๒. การนับเวลารับราชการเพื่อเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรมาลาและเหรียญ จักรพรรดิมาลา ให้นับโดยคำนวณเวลาราชการทั้งหมดของผู้นั้นรวมกัน ตั้งแต่วันบรรจุ เข้ารับราชการจนถึงวันที่มีระยะเวลารับราชการไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี หรือ ๒๕ ปี แล้วแต่กรณี

๒.๑ ข้าราชการทหารหรือตำรวจ หากไม่ได้รับการแต่งตั้งยศทหารในกองประจำการ หรือยศตำรวจ ไม่สามารถนำระยะเวลารับราชการมานับรวมเพื่อเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรมาลา หรือเหรียญจักรพรรดิมาลาได้

๒.๒ ข้าราชการฝ่ายพลเรือน ต้องเป็นระยะเวลารับราชการตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ ในบทนิยามคำว่า “ข้าราชการฝ่ายพลเรือน” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติเหรียญจักรมาลา และเหรียญจักรพรรดิมาลา พุทธศักราช ๒๔๘๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประเภทอื่นซึ่งไม่อยู่ในบทนิยามดังกล่าว ไม่สามารถนำระยะเวลารับราชการหรือระยะเวลาปฏิบัติงาน มาคำนวณรวมเพื่อเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลาได้ เช่น พนักงานส่วนตำบล ตามกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานมหาวิทยาลัย

๒.๓ กรณีการลาศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน หรือปฏิบัติการวิจัย หรือลาติดตาม คู่สมรส หากส่วนราชการพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้าราชการดังกล่าวมีคุณสมบัติอื่นครบถ้วน ตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติ ฯ สามารถนำระยะเวลาระหว่างการลาดังกล่าวเพื่อพิจารณา เสนอขอพระราชทานเหรียญจักรมาลาหรือเหรียญจักรพรรดิมาลาได้

๓. หลักเกณฑ์ “การรับราชการมาด้วยความเรียบร้อย” สำหรับข้าราชการฝ่ายพลเรือน หมายถึงข้าราชการที่ได้ปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติตนเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ ซึ่งส่วนราชการต้นสังกัดและส่วนราชการที่พิจารณาคลื่นกรองการเสนอขอพระราชทานต้องตรวจสอบข้อเท็จจริง และพิจารณาถึงพฤติกรรมและผลการปฏิบัติราชการกรณีอื่น ๆ ที่ผ่านมาประกอบด้วย โดยมีแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

๓.๑ ต้องเป็นผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดวินัย ถูกทำทัณฑ์บน หรือถูกว่ากล่าวตักเตือน ตั้งแต่เริ่มเข้ารับราชการจนถึงปีที่เสนอขอพระราชทาน ทั้งนี้ หมายรวมถึงกรณีข้าราชการฝ่ายพลเรือนซึ่งโอนมาจากข้าราชการทหารหรือตำรวจ หากเคยถูกคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยหรือลงโทษทางวินัยขณะรับราชการทหารหรือตำรวจ ซึ่งไม่อาจถือได้ว่ารับราชการมาด้วยความเรียบร้อย จะไม่อยู่ในเกณฑ์เสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา

๓.๒ กรณีข้าราชการไม่ได้รับการเลื่อนเงินเดือน สมควรที่จะต้องพิจารณาเหตุแห่งการไม่ได้รับการเลื่อนเงินเดือน ว่าเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติราชการหรือไม่ เช่น ผลการประเมินการปฏิบัติราชการต่ำกว่าเกณฑ์ ขาดราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ลาป่วย (ซึ่งมิใช่กรณีที่จำเป็นต้องพักรักษาตัวเป็นเวลานานตามที่แพทย์กำหนด) ลากิจ หรือมาปฏิบัติงานสายเกินกำหนด

๓.๓ แม้ว่าจะได้รับการล้างมลทินตามกฎหมายล้างมลทินก็ยังคงเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา เนื่องจากการล้างมลทินเป็นการล้างเฉพาะโทษที่ได้รับจากการกระทำความผิดเท่านั้น หาได้เป็นการล้างการกระทำความผิดด้วยไม่ จึงถือว่ยังเป็นผู้เคยกระทำความผิดมาก่อน และจะเริ่มนับระยะเวลาราชการ ๒๕ ปีใหม่ เพื่อขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลาไม่ได้

๔. กรณีการดำเนินการทางวินัย หรือการสอบสวนข้อเท็จจริงตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ

๔.๑ ข้าราชการที่ถูกดำเนินการสอบสวนกรณีต่าง ๆ เมื่อผลการสอบสวนสิ้นสุดลงปรากฏว่าไม่มีความผิดและส่วนราชการพิจารณาแล้วเห็นว่าข้าราชการดังกล่าวไม่มีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน และมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติ ฯ ก็สามารถเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลาได้

๔.๒ กรณีผู้ที่เคยถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ ให้ออกจากราชการ หรือปลดออกจากราชการ แต่ได้อุทธรณ์จนมีคำสั่งให้กลับเข้ารับราชการ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าบุคคลดังกล่าวไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาและรับราชการมาด้วยความเรียบร้อยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๒๕ ปี จะเป็นผู้มีคุณสมบัติในการเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา แต่หากเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดแต่มีเหตุให้ได้รับการพิจารณายกโทษ กรณีเช่นนี้ไม่อาจถือได้ว่าเป็นผู้ที่รับราชการมาด้วยความเรียบร้อย และไม่อยู่ในเกณฑ์เสนอขอพระราชทานเหรียญดังกล่าว

๕. กรณีข้าราชการที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรืออยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง

๕.๑ หากข้อเท็จจริงยังไม่เป็นที่ยุติว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ สมควรที่ส่วนราชการ ต้นสังกัดจะชะลอการเสนอขอพระราชทานไว้ก่อน หากต่อมาเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วปรากฏว่าไม่เป็นผู้กระทำความผิด และส่วนราชการต้นสังกัดพิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นผู้ที่รับราชการมาด้วยความเรียบร้อยก็สามารถเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา ให้แก่ข้าราชการผู้นั้นต่อไปได้

๕.๒ หากต้องโทษตามคำพิพากษาของศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา โดยเจตนา ถือว่าเป็นกรณีที่มีความประพฤติไม่เรียบร้อย จึงเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติในการเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา ส่วนกรณีที่ต้องโทษตามคำพิพากษาของศาลว่า เป็นผู้กระทำความผิดโดยประมาท หรือมีความผิดทางอาญาที่เกิดจากการกระทำโดยประมาท รวมทั้ง ความผิดลหุโทษ หากเข้าข่ายว่ามีได้เป็นการรับราชการมาด้วยความเรียบร้อยก็ถือว่าเป็นผู้ที่ ขาดคุณสมบัติในการเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลา

๕.๓ กรณีข้าราชการถูกร้องเรียน ซึ่งมีได้เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติราชการหรือสืบเนื่อง จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการ หากส่วนราชการต้นสังกัดพิจารณาแล้วเห็นว่าข้าราชการดังกล่าว เป็นผู้ที่รับราชการมาด้วยความเรียบร้อยก็สามารถเสนอขอพระราชทานเหรียญจักรพรรดิมาลาได้
